

Облікова картка дисертації (ОКД)

Шифр спецради: ДФ 47.053.005

Відкрита

Вид дисертації: 08

Державний обліковий номер: 0820U100354

Дата реєстрації: 11-11-2020

1. Відомості про здобувача

ПІБ (укр.): Ричко Вікторія Юріївна

ПІБ (англ.): Rychko Victoria Yuriyivna

Шифр спеціальності, за якою відбувся захист: 031

Дата захисту: 06-11-2020

На здобуття наукового ступеня: Доктор філософії (д.філ)

Спеціальність за освітою: "Політологія"; "Журналістика"

2. Відомості про установу, організацію, у вченій раді якої відбувся захист

Назва організації: Рівненський державний гуманітарний університет

Підпорядкованість: Міністерство освіти і науки України

Код ЄДРПОУ: 25736989

Адреса: вул. Степана Бандери, 12, м. Рівне, Рівненський р-н., Рівненська обл., 33028, Україна

Телефон: 0362267865

E-mail: d4705301@rshu.edu.ua

E-mail: rectorat@rdgu.uar.net

WWW: <http://rsgu.edu.ua>

3. Відомості про організацію, де виконувалася (готувалася) дисертація

Назва організації: Рівненський державний гуманітарний університет

Підпорядкованість: Міністерство освіти і науки України

Код ЄДРПОУ: 25736989

Адреса: вул. Степана Бандери, 12, м. Рівне, Рівненський р-н., Рівненська обл., 33028, Україна

Телефон: 0362267865

E-mail: d4705301@rshu.edu.ua

E-mail: rectorat@rdgu.uar.net

WWW: <http://rsgu.edu.ua>

4. Відомості про організацію, де працює здобувач

Не працює

5. Наукові керівники та консультанти

Наукові керівники

Панчук Ірина Іванівна (д. філос. н., доц., 09.00.11)

6. Офіційні опоненти та рецензенти

Офіційні опоненти

Шкіль Світлана Олександрівна (д.філос.н., доц., 09.00.11)

Чорноморець Юрій Павлович (д. філос. н., професор, 09.00.11)

Рецензенти

Давидюк Руслана Петрівна (д. і. н., професор, 07.00.01)

Шеретюк Руслана Миколаївна (д. і. н., доц., 09.00.11)

7. Підсумки дослідження та кількісні показники

Підсумки дослідження: 22 - Теоретичне узагальнення і вирішення важливої наукової проблеми

Кількість сторінок: 276

Кількість додатків: 2

Ілюстрації:

Таблиці:

Схеми:

Використані першоджерела: 449

Кількість публікацій: 18

Кількість патентів:

Впровадження результатів роботи:

Мова документа: Українська

Зв'язок з науковими темами: 014U000085 0116U007100

8. Індекс УДК тематичних рубрик НТІ

Індекс УДК: 281.9, 21.009:327.3, 221.2 (477)

Тематичні рубрики: 21.15.61.11, 21.41.55

9. Тема та реферат дисертації

Тема (укр.)

Почаївська лавра: її історична роль та етнічна ідентифікація у сучасному українському суспільстві

Тема (англ.)

The Pochayiv Lavra: Historical Role and Ethnic Identification in the Modern Ukrainian Society

Реферат (укр.)

Дисертаційне дослідження присвячене комплексному теоретичному і практичному аналізу історичної ролі та етнічної ідентифікації Почаївської лаври у сучасному українському соціумі. В дисертації вперше у вітчизняному релігієзнавстві здійснено філософсько-релігієзнавчий аналіз особливостей конфесійної та етнічної ідентифікації Почаївської лаври в її історії і кореляції цих процесів із загальними особливостями розвитку етнорелігійної ідентичності українського соціуму в період кінця XVI – початку XXI ст. Розкрито сутнісні риси етнічної ідентифікації Почаївського чернечого осередку крізь призму його інституційних і юрисдикційних трансформацій кінця XVI – початку XXI ст. Окреслено витоки та світоглядні модуси конструювання етнічної ідентичності Почаївського монастиря кінця XVI – початку XVIII ст. Проаналізовано

сміслові імпульси самоідентифікації Почаївського монастиря в добу юрисдикційного підпорядкування Уніатській Церкві (1720 – 1831 рр.). Охарактеризовано ідейні концепти ідентифікації Почаївської лаври в контексті етноконфесійної політики Російської імперії (1831 – 1917 р.). Досліджено нарративні моделі ідентифікації Почаївської Лаври в умовах релігійно-церковної політики Другої Речі Посполитої (1918 – 1939 рр.) і тоталітарних режимів (1939 – 1990 рр.). Проаналізовано детермінанти етнічної ідентифікації Почаївської лаври на сучасному етапі (1991 р. – початок ХХІ ст.). Виявлено, що після короткотривалих інтенцій керівництва обителі започаткувати процес формування її національної ідентифікації (1991 – 1992 рр.), вона зрештою поступово трансформувалася в потужний центр агресивного фундаменталістського православ'я, що склало базис антагонізму між етноконфесійною ідентифікацією Почаївської лаври і розгортанням процесів формування і кристалізації національної ідентичності у сучасному вітчизняному соціумі. Доведено, що ідейно-політична риторика Почаївської лаври, спрямована на підтримку окупаційних дій Росії на Сході України свідчить як про колабораціонізм цієї чернечої обителі, так і дезінтегративну та деструктивну роль в ідентифікаційних процесах у сучасній Україні. А також є проявом специфічної почаївської субкультури, яка є особливим різновидом православного фундаменталізму, що наразі розвивається в орієнтації на крайні консервативні групи у середовищі російських, грецьких старостильних, румунських ченців із їх ідеалами культурно-цивілізаційного реваншизму на фоні ескалації антивестерністських настроїв. Набула подальшого розвитку теза, що перебування Почаївського монастиря у юрисдикційному підпорядкуванні Уніатської Церкви (1720 – 1831 рр.) зумовило кардинальні ідейні трансформації його самоідентифікації, зокрема біполяризацію провідних рис. А саме збереження базових засад східного обряду та поступове вкорінення окцидентальних (прозахідних) елементів, запозичених із культурно-обрядової практики Римо-Католицької Церкви, що лягли в основу його уніатського інваріанту релігійної ідентичності. Розвинуто твердження, що Почаївська лавра нині – релігійний осередок ідейного впливу країни-агресора, церковний ресурс російської войовничої націоналістичної ідеології, а її керівництво і ченці є активними представниками православного фундаменталізму, націоналізму та імперіалізму, прибічниками не лише «східного вектору» культурно-цивілізаційної парадигми розвитку України, але й радикального сценарію його втілення у життя. Набуло подальшого розвитку судження, що зміна юрисдикційного підпорядкування Почаївської лаври на користь УПЦ можлива за умови проведення у середовищі її ченців відповідної систематичної практичної роботи з формування їхнього внутрішнього запиту і переконаності в необхідності православної помісності як канонічно необхідного способу існування українського православ'я.

Реферат (англ.)

The dissertation thesis is devoted to the complex of theoretical and practical analysis of the historical role and ethnic identification of the Pochayiv Lavra in the modern Ukrainian society. The dissertation is the first in Ukrainian religious studies to present the philosophical and religious analysis of features of confessional and ethnic identification of the Pochayiv Lavra in its history and correlation of these processes with general features of development of ethnic and religious identity of the Ukrainian society in the end of XVI – the beginning of XXI century. Our study reveals the essential features of the ethnic identification of the Pochayiv monastic centre under the lens of its institutional and jurisdictional transformations of the end of the 16th – the beginning of the 21st century. It outlines the origins and ideological modes of constructing the ethnic identity of the Pochayiv monastery of the end of the 16th – the beginning of the 18th century. We have carried out the analysis of the semantic impulses of self-identification of the Pochayiv monastery in the period of jurisdictional subordination to the Uniate Church (1720– 1831). The ideological concepts of identification of the Pochayiv Lavra in the context of the ethno-confessional policy of the Russian Empire (1831– 1917) are characterized. The dissertation examines narrative models of the Pochayiv Lavra identification in the conditions of religious and church policy of the Second Commonwealth (1918–1939) and totalitarian regimes (1939–1990). Our study aims to analyze the determinants of ethnic identification of the Pochayiv Lavra at the present stage (1991–the beginning of the XXI century). It was found that after short-term intentions of the monastery's leadership to begin the process of forming its national identity (1991–1992), it eventually started to transform into a powerful centre of aggressive fundamentalist Orthodoxy, which formed the basis of antagonism between the ethno-confessional identification of Pochayiv Lavra and crystallisation of national identity in modern domestic society. The obtained results of the dissertation, its basic position and conclusions can be used in theological and religious, philosophical, historical, cultural and sociological research, as well as in writing works of generalizing philosophical and religious works on the history of religion and churches in Ukraine and Volyn. In addition, the facts, conclusions and generalizations presented in the dissertation can be useful in regional ethnography and excursion work. Finally, a number of statements of the dissertation is relevant from the point of view of comprehension of modern ethno-confessional problems of Ukraine by state bodies, churches, religious organizations. It was found out that the Orthodox Church of Ukraine and the Ukrainian Greek Catholic Church put systematic efforts to overcome the negative influences of the Pochayiv Orthodox-fundamentalist subculture through the creation of alternative centres of monastic life and pilgrimage, which have already become the Maniavsky Hermitage and the Univ Lavra. Also, the efforts of the representatives of «open» Kyiv Christianity are focused on the reconstruction and development of their own tradition of ties with the most influential centre of the Orthodox monasticism and pilgrimage today – Mountain Athos.

Голова спеціалізованої вченої ради: Шевчук Катерина Сергіївна (д. філос. н., 09.00.08)

Підпис

М.П.

Відповідальний за подання документів: Гудовсек О.А. (Тел.: 620356)

Підпис

**Керівник відділу реєстрації наукової діяльності
УкрІНТЕІ**

Юрченко Т.А.